

13+1 tévhit az iskolai közösségi szolgálatról

Az elmúlt két évben az iskolákkal, diákokkal, civil szervezetekkel való közös munkánk eredményeként összegyűjtöttük a leggyakoribb tévhiteket a közösségi szolgálattal kapcsolatban.

A 2011 decemberében hatályba lépett köznevelési törvény az alábbiak szerint rendelkezik a kötelező iskolai közösségi szolgálatról (IKSz): „2016. január elseje után az érettségi vizsga bizonyítvány kiadásának feltétele 50 óra közösségi szolgálat elvégzésének igazolása. *Közösségi szolgálat: szociális, környezetvédelmi, a tanuló helyi közösségének javát szolgáló, szervezett keretek között folytatott, anyagi érdektől független, egyéni vagy csoportos tevékenység és annak pedagógiai feldolgozása.*”

A törvény életbe lépése óta sok pedagógusnak, iskolavezetőnek, szülőnek és civil szervezetnek okozott már fejtörést, hogy hogyan is kezeljék ezt az új feladatot.

Abban a legtöbben egyetértenek, hogy fontos a fiatalok iskolai szocializációjába beemelni a szociális készségek fejlesztését, valamint a társadalmi problémák iránti érzékenység felébresztését. A közösségi szolgálat és az önkéntesség ennek valóban kiváló terepe lehet a megfelelő háttér és szakmaiság biztosításával.

A DIA több, mint 10 éve foglalkozik a témával, és igyekszik szakmai támogatást nyújtani mindazoknak, akik erre igényt tartanak. Az elmúlt évben 130 pedagógus és iskolavezető számára tartottunk képzést a közösségi szolgálat módszertanáról, és 30 középiskolával van folyamatos kapcsolatunk. Tucatnyi civil szervezet munkáját támogatjuk, hogy hatékonyan tudjanak együttműködni a közösségi szolgálattal teljesítő diákokkal és az iskolákkal. Eddigi tapasztalataink alapján most összefoglaljuk a leggyakoribb tévhiteket az iskolai közösségi szolgálattal kapcsolatban.

1. A közösségi szolgálat egy új tantárgy

Sokan azért értelmezik így az új kötelezettséget, mert a magyar iskolarendszer erősen tantárgycentrikus. Az IKSz semmiképpen nem tekinthető tantárgynak, hiszen nem része a diákok órarendjének, a kötelezően az iskolában töltendő időn kívül kell teljesíteniük. Azonban a felkészítés és a feldolgozás a legtöbb esetben iskolai keretek közt is zajlik osztályfőnöki órán vagy tömbösítve. Az erre fordítandó többletmunka a pedagógusok eredeti munkaköri leírásában ugyanakkor nem szerepel.

2. Az IKSz önkéntes tevékenység

Fontos megkülönböztetni az önkéntességet a kötelező közösségi szolgálattól. Mindkét esetben fontos elem az önzetlen tevékenység másokért, mások javára, de az önkéntesség esetében a résztvevő szabad akaratból végzi a tevékenységet, a kötelező közösségi szolgálat esetében pedig külső kényszer áll fenn, mint például a köznevelési törvény, és az az esetleges szankció, hogy 50 óra teljesítésének, és annak megfelelő igazolásának hiánya esetén a diák nem kap érettségi bizonyítványt.

3. Az IKSZ tevékenységek megszervezése nem az iskola feladata

A Végrehajtási rendelet a következőképpen rendelkezik: *„Középiskolában meg kell szervezni a tanuló közösségi szolgálatának teljesítésével, dokumentálásával összefüggő feladatok ellátását.”* Az iskola nem köteles megszervezni közösségi szolgálatot minden diákja számára, de feladata a diákok felkészítése, a fogadószervezetekkel való kapcsolattartás, és a tevékenységek tanulságainak átbeszélése a tanulókkal.

4. Az IKSZ a világ több országában is kötelező

A közösségi szolgálat jelenleg Kanadában kötelező néhány államban oly módon, hogy a középiskolásoknak 40 órát kell teljesíteniük. Ott azonban ehhez számos feltétel adott, mint például egy olyan fejlett civil közeg, amelyben sokkal könnyebb fogadószervezetet találni, felkészült pedagógusok, akik szakmailag, módszertanilag készen állnak erre a feladatra, és egy olyan iskolarendszer, amely alapvetően nyitott a helyi közösségek és a társadalom problémáira, valamint az együttműködésre.

5. A közösségi szolgálati tevékenységeket nem lehet a diák saját iskolájában végezni

Karbantartási munkákat nem ajánlott végeztetni a diákokkal, de például tudjuk, hogy több iskolában évek vagy helyenként évtizedek óta nem volt még tisztasági festés sem, ezért az osztálytermek kifestése, az iskola bizonyos részeinek rendbetétele a közösség számára hasznos és fontos tevékenység. Iskolai rendezvények segítése is az iskola közösségét építi. A saját iskolában a fiatalabb diákok korrepetálása, beilleszkedésének segítése is közösségi szolgálatnak számít.

6. Az iskola nem igazolhatja a közösségi szolgálat elvégzését.

Az iskola abban az esetben igazolhatja, ha a tevékenység az iskolában vagy az iskola szervezésében valósult meg.

7. Mindegy, hogy mit csinál a diák, csak segítsen

Ez nem így van, mert például a saját családjában történő bármilyen segítségnyújtás (beteg nagyszülő ápolása, családi ház felújításában való részvétel stb.) nem minősül közösségi szolgálatnak, mert az családi segítség. Ám abban, hogy mi számít közösségi szolgálatnak, valóban kulcsszó a segítség. Minden olyan segítő tevékenység közösségi szolgálat, ami *„szociális, környezetvédelmi, a tanuló helyi közösségének javát szolgáló, szervezett keretek között folytatott, anyagi érdektől független, egyéni vagy csoportos tevékenység.”*

8. Az iskolai szünetek alatt nem teljesíthető az IKSz

Minden további nélkül lehet, sőt ez egy kiváló lehetőség, de arra kell figyelni, hogy napi 3 óránál többet nem lehet elszámolni.

9. A kötelező 50 órát egy év alatt kell teljesíteni

A Végrehajtási rendelet szerint 3 év alatt lehetőleg arányosan elosztva kell teljesíteni az 50 órát. A gyakorlat nagyon eltérő, van olyan iskola, ahol 9. vagy 10. osztályban szervezik az IKSZ-et és van lehetőség arra, hogy a diákok egy év alatt teljesítsék.

10. Az iskola vagy a KLIK biztosítja a közösségi szolgálat megvalósításához szükséges eszközöket, és fedezi az útiköltséget

Sajnálatos módon semmilyen intézményi költségvetésben nem szerepel ez a tétel, tehát ha a tevékenységnek bármilyen anyagi vagy felszerelési igénye van, azt egyeztetni kell a fogadóintézménnyel, és közösen érdemes ezzel foglalkozni. A gyakorlat azt mutatja, hogy megfelelő kommunikáció esetén a szülők, helyi vállalkozók nagyon segítőkészek.

11. Az érettségit nem szerző diákok számára is kötelező az IKSz

A törvény ezt nem szabályozza, vagyis számukra nem írja elő az IKSz kötelező teljesítését. Azonban számos vegyes rendszerű középiskolában gondolják úgy a pedagógusok, hogy az érettségit nem szerző diákokat nem lehet kizárni ebből a lehetőségből, mert nagyon nagy szükségük lenne ilyen típusú tapasztalati tanulási lehetőségekre.

12. Aki nem teljesítette és igazolta az 50 órát, az nem érettségizhet

A törvény szövege szerint érettségizhet, de bizonyítványt nem kap.

13. A pedagógusképzésben vannak már olyan kurzusok, amelyek a közösségi szolgálat módszertanára készítik fel a jövő középiskolai tanárait

Sajnálatos módon ez nem így van. Elvértve találunk olyan pedagógusképző intézményeket, ahol legalább az önkéntesség valamilyen módon része lenne a képzésnek, de az IKSz szakmai alapjait jelenleg szinte sehol nem lehet felsőoktatási intézményben elsajátítani.

13 + 1. A közösségi szolgálat egy szükséges rossz

Ezt így nem jelentenénk ki, hiszen megfelelő feltételek megléte esetén és alaposan előkészített szakmai háttérrel az IKSz kifejezetten jótékony hatású lehet az iskola életében. Erről számos pozitív visszajelzést kapunk. Azonban olyan plusz terheket ró az amúgy is alaposan leterhelt pedagógusokra, ami miatt képtelenek annyi időt és energiát fordítani erre a kötelezettségre, mintha fakultatív módon végezhetnék a diákok ezeket a tevékenységeket.

Forrás: <http://www.i-dia.org>

Összeállította: Galambos Rita, Matolcsi Zsuzsa